

„Je to všechno taková loterie.“ Rozhovor s běloruskou studentkou

Valentina Batueva

Rozhovor s běloruskou studentkou o každodenním životě cizinky, o její zkušenosti s cizineckou policií, vízy, zdravotním pojištěním a nástrahami byrokracie.

Táňa¹ pochází z Běloruska a v ČR má státní stipendium a za tímto účelem má i povolení k dlouhodobému pobytu. Její otec byl v devadesátých letech vedoucím činitelem jedné z běloruských opozičních politických stran. Táňa ale nepřišla do Česka studovat kvůli politickým důvodům.

Jak jsi se dostala do Česka?

Dřív jsem bydlela v Minsku, kde jsem studovala na univerzitě. Tu jsem ale nedodělala a přijela jsem studovat do Čech skrze české vládní stipendium. V Bělorusku jsem neměla žádné problémy, tedy ne kvůli své politické činnosti, ale zkrátka jsem dostala možnost studovat v zahraničí. Pro běloruské studenty existuje v zahraničí hodně studijních programů. Jedním z nejznámějších je program Kalinovského², který pomáhá pronásledovaným studentům s opoziční orientací odjet a dokončit své vzdělání v cizině.

A jak to máš s vízem?

Mám nyní povolení k dlouhodobému pobytu, dostala jsem ho na základě studia. Povolení mám na dva roky, ale kdybych přestala studovat, musela bych odjet. V Česku neexistuje možnost, že by člověk dostal vízum na dva roky, vyhodili ho z univerzity a přesto by tu mohl

¹ Jméno studentky je pro účely rozhovoru změněno.

² Tzv. Stipendijní program Konstantina Kalinovského – program byl zahájen 20.03.2006 v Polsku na půdě Varšavské univerzity tehdejším polským premiérem Kazimierzem Marcinkiewiczem a běloruským fyzikem a opozičním politikem Alexandrem Milinkevičem (který se mimo jiné účastnil pražské Konference Forum 2000 v říjnu 2008). Více o programu se můžete dozvědět na: <http://www.novpol.ru/index.php?id=725> (rusky).

zůstat. Univerzita totiž automaticky informuje policii, která člověku zavolá a sdělí mu, že během určité doby musí odejít ze země.

Mohli by ti teoreticky zamítnout prodloužení povolení k pobytu, i když tady řádně studuješ?

Ano, mohli by. Policie má právo ti nevyhovět, nemusí ani udat vážný důvod, proč tvé žádosti nevyhověla. Někdy ti přijmou doklady k žádosti napoprvé, někdy napotřetí. Cizinci jsou taky hodně kontrolováni, jestli bydlí tam, kde mají. Z policie volají majitelům bytů a ověřují si to. Pro zahraniční studenty jsou dalšími potřebnými doklady zdravotní pojištění, potvrzení o studiu, a pokud nedostáváš stipendium, ale hradíš si všechno sám, musíš přinést výpis z účtu v bance nebo přinést peníze v hotovosti, abys doložil finanční soběstačnost.

Vyskytly se i případy studentů, kteří z České republiky byli vyhoštěni...

Znám takové, co se nedostali na univerzitu a museli odjet. Znám příběh jedné dívky z Běloruska, která se nedostala tam, kam chtěla, a šla místo toho naoko na Zemědělskou univerzitu, kam mohla bez přijímacích zkoušek. Nechodila tam, ale pracovala, a na konci semestru ji vyhodili. Univerzita o tom dala vědět policii. Té dívce zavolali a řekli jí, že během tří dnů musí opustit Českou republiku. Anebo se taky můžou vyskytnout problémy tehdy, když si člověk nepodal žádost o prodloužení víza včas. Žádost o prodloužení víza se musí podávat do čtrnácti dnů před jeho vypršením, pokud ji člověk podá později, nemusí cizinecká policie žádosti vyhovět, v tomto ohledu bývá velmi přísná.

A jak je to se zdravotním pojištěním?

Zdravotní pojištění musí mít povinně každý cizinec, ale legální komerční pojištění je velice drahé. Stojí kolem 27 000 korun na jeden rok. Toto ale nezahrnuje zubního lékaře. Ne všichni studenti, kteří sem přijíždějí, si takové pojištění můžou dovolit. Někteří Ukrajinci si například zařídili jen takové náhradní pojištění, které jim zajistí, že dostanou vízum, za něj ale zaplatí třeba jen tisíc korun na rok. Formálně to je zdravotní pojištění, ale pokud se s člověkem něco stane, tak mu nepokryje ani základní ošetření. Žádné zdravotnické zařízení takové pojištění nevezme. Všichni vědí, že u Ukrajinců se tady dá koupit prakticky všechno - i pojištění různého druhu, které člověk potřebuje kvůli vízu. Ukrajinci si tady zajisté takovými věcmi dobře vydělávají. Na cizinecké policii například chodí a ptají se lidí ve frontě, jestli si nechtějí koupit zdravotní pojištění. Ale pokud chcete opravdové pojištění, musíte si dávat pozor. Ti Ukrajinci tvrdí, že jejich pojištění zahrnuje všechno a oficiální pojištění České republiky ne, ale tomu tak není.

Ošetření u zubaře ti ale nekryje ani oficiální pojištění. Kolik platíš za jednu prohlídku u zubaře?

Já mám stejné pojištění jako čeští studenti, a to proto, že jsem státní stipendistka, v tom mám obrovskou výhodu oproti ostatním cizincům. V průměru za jednu prohlídku dávám 400 korun.

Ty máš tedy jiné zdravotní pojištění...

Ano. Ostatní cizinci, kteří si musí platit komerční pojištění, zaplatí u stejného lékaře víc. Potkala jsem se u zubaře s člověkem, který u stejného lékaře za stejnou plombu, za kterou já nebo nějaký Čech dáme 400 korun, zaplatil 1000 korun. A to byl cizinec s drahým komplexním zdravotním pojištěním.

V České republice dostáváš státní stipendium, smíš tady taky pracovat?

Já nepracuji. Legálně se studentským vízem ani nemůžu. A nelegálně je to velký risk. Navíc, když by tu člověk pracoval nelegálně, je vlastně bez práv a například mu nemusí vůbec zaplatit.

Jaké máš zkušenosti s cizineckou policií tady v Čechách?

Je to příšerná instituce. Když tam člověk přichází, přestává se cítit člověkem. Cítí se jako zvíře, a tak se s ním i zachází. Je tam moc lidí. Ale největším problémem je, že si policie nemůže a asi ani nechce svou práci lépe zorganizovat. Policie se otevírá ráno v osm hodin a pracuje do pěti, ale lístečky do fronty se vydávají pouze dvě hodiny. A i když člověk přichází ráno před osmou, tak nemá šanci, protože tam lidé stojí ve frontě už od tří ráno. Když jsem tam přišla naposledy v pět ráno, už tam stálo asi třicet lidí. Mnozí Ukrajinci tam chodí bez fronty. Policie má kontrolovat, aby lidé nepředbíhali, což ale nedělá. Je jim to v podstatě jedno. Myslím si, že je třeba nějak změnit pravidla, třeba otevřít cizineckou policii ve větší budově nebo to udělat tak, aby se lidé mohli zapsat předem na nějaký den, kdy přijdou řešit tu a tu záležitost. Je tady tolik korupce, můžeš přijít bez fronty, zavolat nějakého Ukrajince, který už je domluven s nějakým českým pracovníkem a který ti za tisíc korun pomůže vyřešit, co je třeba. O tom ví každý cizinec. Ukrajinci to přímo nabízejí. Češi jsou už koupení a nové systémy nic neřeší. Už se tam například pokoušeli zavést systém výdeje lístečků, ale to nic nevyřešilo, protože Ukrajinci se dokázali s českými úředníky domluvit přímo.

A přitom je cizinec kontaktu s cizineckou policií vystavován dost často...

Samozřejmě, policie se totiž musí informovat o každé změně. Například, pokud se změní místo bydlení. Abych se ale přiznala, tak jsem už rok nebo rok a půl drobné změny nehlásila, a mnozí to dělají stejně. Záleží, ke komu se na cizinecké policii dostaneš, jestli ti dají pokutu nebo ne. Je to všechno taková loterie.

Děkuji ti velice za poskytnutý rozhovor.

Valentina Batueva se narodila v Rusku. Ve 13 letech se přestěhovala do Česka spolu se svou maminkou, ale stále nemá české občanství. Studuje na Karlově univerzitě politologii a mezinárodní vztahy.